

Meldcode

Protocol: Hoe om te gaan met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stroomschema Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling

Stap 1 signalen in kaart brengen

- Signalen in kaart brengen
- Kindcheck
- Gesprek met kind (kan op initiatief van kind of van de leerkracht)
- Gesprek met ouders/verzorgers met als doel informatie geven (leerkracht) en informatie halen (bij ouders)
- Documenteren

Stap 2 collegiale consultatie

- Leerkracht is verantwoordelijk voor bespreken leerling bij IB
- Intern: collegiale consultatie met IB-er en directeur (zonder toestemming mogelijk)
- Extern: collegiale consultatie (toestemming ouders nodig)
- Stichting Delta Onderwijs is nog niet aangesloten bij de Verwijsindex Risicjongeren
- Bij twijfel: advies vragen bij Veilig Thuis (Lees eerst bijlage 1 en 2)
- Uitkomst bespreken met ouders/verzorgers
- Documenteren

Stap 3

- Gesprek met ouders (en leerling).
- Advies inwinnen bij Veilig Thuis is mogelijk
- Documenteren

Stap 4

- Maak een multidisciplinaire afweging van de ernst van de situatie
- Doe dit samen met de aandachtsfunctionaris, directeur en de IB-er
- Documenteren

Stap 5

- Beslissen:

- A. Zelf hulp organiseren
- B. Melden bij Veilig Thuis

- A: gesprekken voeren > hulp organiseren > effect volgen > evalueren (naar stap 6 of alsnog melden)
- B: Vooraf bespreken met ouders, directeur doet de melding
- Documenteren

Stap 6

- Volgen en afsluiten: Blijf na hulp/melding in contact met ouder(s) en leerling.

Enkele opmerkingen:

1. NOODSITUATIE? ZIE BIJLAGE 4.
2. Handel nooit alleen! Blijf steeds in contact met deskundige collega's om je heen: Vertrouwenspersoon - Aandachtsfunctionaris – directeur en IB-er.
3. Blijf steeds in contact met de ouder(s). Hoe beter het contact, hoe lager de drempel voor gesprek. Elke stap die je zet in de meldcode, koppel je mondeling terug aan ouders (wanneer echt niet anders kan, doe je dit telefonisch).
4. Leg elke stap die in dit protocol wordt gezet schriftelijk vast. Daarbij zijn feitelijke gegevens van groot belang, naast de gebruikte argumenten om een bepaalde keuze te maken.
5. Elke stap die in het stroomschema wordt genoemd, wordt meer in detail uitgewerkt in de verdere tekst van deze meldcode. Ook wie er verantwoordelijk is voor welke stap.
6. Wanneer iemand van Veilig Thuis belt met vragen over een leerling, noteer je het telefoonnummer en bel je terug naar diegene (zodat je weet dat je te maken hebt met daadwerkelijk iemand van Veilig Thuis).
7. Wanneer directeur en IB er het niet eens zijn over stap 5 (wel of niet melden), winnen zij advies in bij Veilig Thuis.

Als een gesprek met ouders echt niet mogelijk is, zal een zorgvuldige afweging gemaakt moeten worden tussen het gewicht van de vertrouwelijkheid en het belang van bescherming van de betrokken leerling. Zie hiervoor bijlage 2.

LET OP: Deze meldcode heeft betrekking op geweld of mishandeling van een kind in de privé-sfeer. Bij het waarnemen van of een redelijk vermoeden van (seksueel) misbruik of geweld dat wordt verricht door een teamlid, geldt een meldplicht bij de directeur of het Bestuur. Het bevoegd gezag heeft daarna de verplichting om hiervan aangifte te doen.

Inhoud Meldcode

	Naam	Inhoud	Blz
	Stroomschema	Stroomschema met opmerkingen (tevens aanwezig in klassenmap)	2
	Inhoudsopgave	Inhoudsopgave	4
1	Inleiding	1. Inleiding 1.1. Definities 1.2. Aanpak	5 5 5
2	Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	Stap 1. In kaart brengen van signalen Stap 2. Collegiale consultatie Stap 3. Gesprek met de ouders en/of de leerling Stap 4. Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling Stap 5. Beslissen : zelf hulp organiseren of melden Stap 6. Volgen en afsluiten	6 7 8 8 9 10
4	Bijlagen	Bijlage 1. Achtergrondinformatie over het Steunpunt Huiselijk Geweld en het Advies- en meldpunt Kindermishandeling Bijlage 2. Achtergrondinformatie over het beroepsgeheim en de meldcode Bijlage 3. Achtergrondinformatie over de rol van de leerling in gesprekken (leeftijdsinvloed) Bijlage 4. Achtergrondinformatie over hoe te handelen in Noodsituaties Bijlage 5. Achtergrondinformatie met betrekking tot huiselijk geweld Bijlage 6. Aandachtpunten voor een gesprek met ouders over zorgsignalen Bijlage 7. Hoe vertel je ouders over melding bij het AMK ? Bijlage 8. Signaleringslijst Kindermishandeling 4-12 jaar Bijlage 9. Format Stappenplan Meldcode Kindermishandeling en huiselijk geweld	11 12 15 16 17 19 23 25 28

1. INLEIDING

Helaas krijgen kinderen soms te maken met huiselijk geweld of kindermishandeling. Het hoort tot de verantwoordelijkheid van de medewerkers dat zij in contacten met kinderen en hun ouders/verzorgers alert zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen. Deze meldcode is bedoeld ter ondersteuning van alle medewerkers, zodat vastgelegd wordt welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en welke ondersteuning daarbij voor handen is.

1.1 Definities

Onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eer gerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten.

Onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking.

1.2 Aanpak

Om het voor medewerkers mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van deze meldcode te zetten, dragen wij er zorg voor dat:

- binnen de organisatie en aan ouders bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van deze meldcode;
- binnen schoolteams aandacht zal worden besteed aan deze meldcode waarbij melding zal worden gemaakt van de deskundigen die beschikbaar zijn om medewerkers te ondersteunen in het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en in het zetten van de stappen van deze code;
- de aandachtsfunctionaris is zodanig geschoold zodat zij in staat is, samen met de directeur en de intern begeleider, collega's te ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van deze code;
- de werking van de meldcode wordt binnen de verschillende geledingen regelmatig geëvalueerd en indien nodig bijgesteld;
- voor medewerkers die uit naam van hun functie deze meldcode toepassen, eventuele noodzakelijke ondersteuning (juridisch en niet-juridisch van aard) zal worden gefaciliteerd.

2. STAPPENPLAN BIJ SIGNALLEN VAN HUISELIIK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

Voorafgaand aan het stappenplan geldt het algemene advies dat zorgen en signalen steeds met ouders besproken dienen te worden. Hoe langer wordt gewacht met het gesprek met ouders, hoe hoger de drempel om het gesprek aan te gaan. Bijlage 6 bij deze meldcode kunnen ondersteunen in het voeren van dit soort gesprekken.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van het signalerings-instrument uit bijlage 8 of 9 van deze meldcode.

Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht. Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een collega, meld de signalen dan bij de directeur of het Bestuur. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing. Als er signalen zijn van seksueel misbruik, of seksuele intimidatie van een leerling door een collega is er sprake van een wettelijke meldplicht voor medewerkers en een aangifteplicht door het bevoegd gezag.

Stap 2: Collegiale consultatie

Bespreek de signalen met de aandachtsfunctionaris of de directeur. Zij kunnen besluiten tot een bespreking in het intern ondersteuningsteam van de school. De aandachtsfunctionaris of IB-er vraagt zo nodig ook advies aan Veilig Thuis*. Lees voorafgaand aan deze contacten bijlage 1 van deze meldcode. Leg ook deze contacten vast door het maken van aantekeningen. Deze worden opgenomen in het dossier van de leerling. Bespreek de bevindingen met ouders. Geef eventueel een zorgsignaal af over de leerling in de Verwijsindex Risicjongeren. De IB-er heeft hier toegang toe. Noteer de leerling met BSN nummer. Wanneer er een match is met een ander zorgsignaal, worden de melders met elkaar in contact gebracht. Zodra je met hen in overleg treedt over de leerling is er sprake van externe consultatie en is er toestemming van de ouders nodig.

* Zie: www.vooreenveiligthuis.nl of tel:076-5233466 (West-Brabant) of 0800-2000 (landelijk).

Stap 3: Gesprek met de ouders en eventueel de leerling

Bespreek de signalen met de ouders en eventueel de leerling. Het gesprek kan worden voorbereid met de aandachtsfunctionaris, intern begeleider of de directeur. Bijlage 6 dient hierbij als ondersteuning.

Dit gesprek dient schriftelijk te worden vastgelegd.

Het doen van een melding ZONDER dat de signalen zijn besproken met de ouders en/of de leerling, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouders/leerling door dit gesprek het contact met u zullen verbreken.

Zie hiervoor bijlage 2 van deze meldcode.

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de leerling/ouders het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Deze afweging wordt altijd multidisciplinair gemaakt. Deze afweging wordt schriftelijk vastgelegd. Deze afweging vormt de basis voor stap 5. Breng ouders op de hoogte van deze afweging.

Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

Deze stap is het resultaat van een multidisciplinaire afweging. Daarbij dienen concrete afspraken gemaakt te worden over wie welke actie onderneemt.

OPTIE A: ZELF HULP ORGANISEREN EN DE EFFECTEN VOLGEN:

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4, dat u zelf de leerling en het gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- organiseer dan de noodzakelijke hulp;
- volg de effecten van deze hulp;
- als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint, doorloop je stap 1 t/m 4 opnieuw.

OPTIE B: MELDEN BIJ ANDEREN EN BESPREKEN MET DE OUDERS/LEERLING:

Kunt u de leerling niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermen of twijfelt u er aan of u voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- De directeur meldt het vermoeden bij Veilig Thuis. Zie hiervoor bijlage 1 en bijlage 2;
- De directeur sluit bij de melding aan bij feiten en gebeurtenissen en geeft duidelijk aan indien de informatie die hij/zij meldt (ook) van anderen afkomstig is;

- De directeur overlegt bij de melding met Veilig Thuis wat na de melding, binnen de grenzen van school, zelf nog gedaan kan worden om de leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen;

De directeur en vertrouwenspersoon en/of de IB-er bespreken de melding vooraf met de ouders en/of de leerling

GESPREKSAGENDA:

1. Leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
2. Vraag uitdrukkelijk om een reactie.
3. In geval van bezwaren, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren.
4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om de leerling of zijn gezin te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezin door het doen van een melding daartegen te beschermen. (zie hiervoor bijlage 2)
5. Doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezin de doorslag moet geven.

We nemen extra maatregelen indien

- de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouders/leerling daardoor het contact met u zullen verbreken.

Leg alle ondernomen acties, afwegingen, gevolgen en vervolgstappen schriftelijk vast.

Stap 6: Volgen en afsluiten

Een melding is geen eindpunt. De leerling blijft immers onderwijs volgen. De IB-er coördineert de ondersteuning. Voor een goede voortgang en behoud van de relatie tussen ouders, leerling en school is nazorg geboden. Deze nazorg vindt plaats in nauwe afstemming met het ondersteuningsteam.

Tenslotte wordt de aanpak geëvalueerd met alle betrokkenen.

3. BIJLAGEN

Bijlage 1: Achtergrondinformatie over Veilig Thuis

ADVIES:

Bij iedere stap van de meldcode geldt dat er altijd contact op kan worden genomen met Veilig Thuis. Bij Veilig Thuis is veel kennis aanwezig over mogelijke signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. De medewerkers kunnen ook adviseren over de te zetten stappen en over het voeren van gesprekken over de signalen. Bij het vragen van advies zet Veilig Thuis zelf geen stappen in de richting van de ouders/leerling of die van anderen. Het advies is dus uitsluitend gericht tot de adviesvrager.

NB: Adviesgesprekken kunnen plaatsvinden op basis van anonieme (leerling)gegevens, voor een adviesgesprek heeft u uw beroepsgeheim dus niet te verbreken.

MELDEN:

Als er bij het volgen van de stappen wordt besloten tot het doen van een melding, neemt Veilig Thuis het onderzoek naar het huiselijk geweld of de kindermishandeling over. Veilig Thuis houdt melders op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.

NB: Bij een melding moeten ouder-/leerlinggegevens worden verstrekt omdat Veilig Thuis anders geen acties in gang kan zetten naar aanleiding van de melding. Daarbij is de anonimiteit van de melder niet gegarandeerd. Mede hierdoor zal in de praktijk de melding door de directeur worden verricht. Melding door de directeur biedt bovendien enige bescherming van de relatie tussen de leerkracht en de ouder(s)/leerling.

Voor meer informatie over de werkwijze van Veilig Thuis wordt verwezen naar het Protocol van handelen Veilig Thuis (2014).

Bijlage 2: Achtergrondinformatie over het beroepsgeheim en de meldcode

ALGEMENE ZWIJGPLICHT:

Iedere medewerker die individuele leerlingen begeleidt, heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht om, kort gezegd, geen informatie over de leerling aan derden te verstrekken, tenzij de ouders/leerling hem daarvoor toestemming heeft gegeven, of daarvoor een wettelijke verplichting bestaat. Doel van het beroepsgeheim is de drempel zo laag mogelijk te maken en het vertrouwen te geven dat er vrijuit gesproken kan worden.

SPECIFIEKE ZWIJGPLICHT:

Een aantal beroepsgroepen kent een specifieke zwijgplicht die is geregeld in een 'eigen' wet. Dit geldt bijvoorbeeld voor medisch hulpverleners, zoals artsen en verpleegkundigen. Dit is voor het onderwijs alleen van toepassing voor vertrouwensinspecteurs (artikel 6 van de Wet op het onderwijstoezicht). Leerkrachten kunnen zich formeel niet beroepen op een zwijgplicht waarom cruciale informatie niet bij de juiste mensen terecht is gekomen.

PARADOX VAN DE GEHEIMHOUDINGSPLICHT:

Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is hét instrument bij uitstek om er voor te zorgen dat mensen naar de beroepskracht toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat leerlingen/ouders die dringend hulp nodig hebben juist niet geholpen worden omdat de beroepskracht meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. Hieronder wordt een handreiking geboden voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

VRAGEN VAN TOESTEMMING:

Bij het verstrekken van gegevens van een leerling aan een ander, dus ook bij het doen van een melding aan het Advies-en Meldpunt Kindermishandeling of aan het Steunpunt Huiselijk Geweld, geldt als hoofdregel dat de medewerker zich inspant om toestemming voor de melding te krijgen. Deze meldcode schetst daarvoor de werkwijze. Geven ouder/leerling toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigeren de ouders/leerling ondanks de inspanning van de medewerker hun toestemming, dan houdt het niet op maar maakt de medewerker een nieuwe afweging binnen het conflict van plichten.

CONFLICT VAN PLICHTEN:

Zo oud als de zwijgplicht is ook de notie dat een beroepskracht door het beroepsgeheim in de knel kan komen. Er kunnen zich situaties voordoen waarin alleen door te spreken de leerling geholpen kan worden, terwijl er voor dit spreken geen toestemming is. Er kan in dat

geval sprake zijn van een conflict van plichten. De plicht om te zwijgen vanwege het beroepsgeheim botst met de plicht om te helpen juist door met een ander over de leerling te spreken. Het gaat dan altijd om een leerling die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken.

In de rechtspraak wordt in geval van een conflict van plichten erkend dat een beroepskracht ook zonder toestemming mag spreken. Uiteraard moet een dergelijk besluit om de zwijgplicht te doorbreken zorgvuldig worden genomen.

Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:

1. Kan ik door te spreken zwaarwegende belangen van mijn leerling behartigen?
2. Is er een andere mogelijkheid om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoeft te verbreken?
3. Waarom is het niet mogelijk om toestemming van de ouders/leerling te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die kan helpen?
4. Zijn de belangen van de leerling die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de ouders/leerling hebben bij mijn zwijgen?
5. Als ik besluit om te spreken aan wie moet ik dan welke informatie verstrekken, zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

POSITIE VAN DE LEERLING:

Omdat leerlingen zich over het algemeen in een afhankelijke positie bevinden ten opzichte van hun ouders, waardoor ze minder goed in staat zijn zelf op te treden tegen mishandeling of geweld, zal een beroepskracht eerder dan 'gemiddeld' kunnen besluiten dat hij zijn zwijgplicht verbreekt.

NB: Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de situatie, voordat een besluit om de zwijgplicht te doorbreken genomen wordt, besproken wordt met de directeur of IB-er en zo nodig ook (op basis van anonieme gegevens) advies ingewonnen wordt bij Veilig Thuis.

BEOORDELING VAN EEN BESLUIT OVER HET DOORBREKEN VAN HET BEROEPSGEHEIM:

Zou achteraf een toetsende organisatie gevraagd worden om een oordeel te geven over het optreden van de beroepskracht, dan wordt vooral de zorgvuldigheid beoordeeld waarmee het besluit om de geheimhouding te verbreken tot stand is gekomen. Daarbij wordt onder andere gelet op:

- collegiale consultatie;
- raadpleging van Veilig Thuis;
- aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen;

- zorgvuldige en concrete afweging van belangen;
- de contacten die er met de ouders/leerling zijn geweest over de melding. Concreet gaat het er dan om of de beroepskracht zich, gelet op zijn mogelijkheden en op de omstandigheden waarin de leerling verkeert, heeft ingespannen om ouders/leerling toestemming te vragen of om ouders/leerling te informeren, indien het verkrijgen van toestemming niet mogelijk bleek.

Het is, ook in verband met de toetsbaarheid van het besluit achteraf, belangrijk om een besluit over het doen van een melding zonder dat daarvoor toestemming is gegeven zorgvuldig vast te leggen. Niet alleen de melding dient te worden vastgelegd, ook de belangen die zijn afgewogen en de personen die van te voren over het besluit zijn geraadpleegd.

Bijlage 3: Achtergrondinformatie over de rol van de leerling in gesprekken (leeftijdsinvloed)

De Wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat een leerling vanaf zijn 16e jaar zelf toestemming geeft aan een beroepskracht voor het verstrekken van zijn gegevens aan een ander (al dan niet in de vorm van het doen van een melding). De Wet op de jeugdzorg en de Wet betreffende de geneeskundige behandelingsovereenkomst geven dit recht zelfs al vanaf 12 jaar. Toch moet over een melding, als het gaat om een jongere vanaf 12 of 16 jaar die nog thuis woont, ook gesproken worden met de ouders. Want bij de melding worden doorgaans niet alleen gegevens over de jongere verstrekt maar ook over zijn/haar ouder(s).

Leerlingen in de basisschoolleeftijd mogen niet zelf beslissen over het verstrekken van gegevens aan derden. Hierover moet het gesprek ook met de ouders (voogd of verzorgers) gevoerd worden.

Bijlage 4: Achtergrondinformatie over hoe te handelen in noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat de leerling daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kunt u meteen advies vragen aan Veilig Thuis. Komt men daar, op basis van de signalen, tot het oordeel dat onmiddellijke actie is geboden, dan kunt u zo nodig in hetzelfde gesprek een melding doen zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet. In noodsituaties kunt u overigens ook contact zoeken met de Raad voor de Kinderbescherming of met de crisisdienst van het Bureau Jeugdzorg en/of de politie vragen om hulp te bieden.

LET OP: Doe dit nooit alleen! Overleg uw handelen vooraf met de directeur en de IB-er. In dit overleg wordt afgewogen of er werkelijk sprake is van een noodsituatie en wordt afgesproken wie de eventuele melding zal gaan doen. De directeur zal de melding verrichten ter bescherming van de relatie tussen leerkracht en ouder(s). De anonimiteit van de melder is niet gegarandeerd.

Belangrijke telefoonnummers voor noodsituaties:

- Veilig Thuis: 076-5233466

- Politie voor noodgevallen: 112

Ten slotte: In geval van ernstige incidenten, of (verwachte) belangstelling van de pers, dient het Bestuur geïnformeerd te worden.

Bijlage 5: Achtergrondinformatie met betrekking tot huiselijk geweld

KENMERKEN VAN HUISELIJK GEWELD

- Er is altijd sprake van een machtsverschil tussen de dader en het slachtoffer. Bijvoorbeeld tussen man en vrouw of tussen ouders en kind.
- Daders kiezen de meest kwetsbare slachtoffers.

RISICOFACTOREN VOOR RELATIONEEL GEWELD ZIJN

- een laag zelfbeeld/ weinig zelfvertrouwen
- lage sociaaleconomische status
- overmatig alcohol- en drugsgebruik
- relationele factoren, bijvoorbeeld slechte communicatie, snelle relatievorming
- opgegroeid in een gezin waarin gebrek is aan aandacht
- opgroeien in een gezin waarin mishandeling en verwaarlozing spelen

VORMEN VAN HUISELIJK GEWELD

Huiselijk geweld kan fysiek, seksueel en psychisch van aard zijn en omvat gedragingen als fysieke verwaarlozing, slaan, schoppen, vastbinden, anderszins pijn doen en/of verwonden, psychische verwaarlozing, intimideren, sociaal isoleren, vernederen, uitbuiten, manipuleren, aanranden, verkrachten, tot seksueel gedrag dwingen, onthouding van voorbehoedsmiddelen en het opzettelijk besmetten met een soa.

Geweld in relaties kent meestal een geleidelijke opbouw. Aan het begin worden gewelddadige relaties gekenmerkt door controlerend gedrag, jaloezie, extreem veel aandacht voor het doen en laten van de ander en een zeer snelle relatievorming. Duidelijk is dat de angst voor onafhankelijkheid van het slachtoffer en de angst voor kwetsbaarheid en afhankelijkheid van de dader op elkaar ingrijpen: de dader gaat macht uitoefenen via geweld, het slachtoffer is erg afhankelijk (Mastenbroek 1995). Meestal is de dader een man en het slachtoffer een vrouw, maar ook andersom komt voor. Ook is bekend dat huiselijk geweld voorkomt in homoseksuele en lesbische relaties.

GEVOLGEN VAN HUISELIJKE GEWELD

Slachtoffers van geweld kunnen zowel op fysiek, seksueel als op emotioneel gebied klachten ontwikkelen. In het algemeen is vastgesteld dat de levenskwaliteit daalt naarmate er meer geweldvormen werden ondervonden. De toename van de ernst en van de duur van het geweld leidt tot een verdere afname van de levenskwaliteit.

Slachtoffers ervaren in de eerste plaats directe fysieke aandoeningen. Soms schamen slachtoffers zich over het geweld en het fysieke letsel en trekken zich terug uit het sociale leven. Daardoor wordt het moeilijker om steun te vinden in de sociale omgeving. Psychische klachten manifesteren zich vooral wanneer het geweld niet stopt en er geen zicht is op verbetering van de situatie. Gevoelens van schaamte en schuld versterken het isolement.

(Bron: <http://www.huiselijkgeweld.nl> en Van Schaik 2005, Mastenbroek 1995)

Bijlage 6: Aandachtpunten voor een gesprek met ouders over zorgsignalen

Vooraf: het contact of een gesprek met ouders is altijd gekoppeld aan een doel. Bijvoorbeeld informatie verzamelen, delen van zorg over de leerling, of ouders motiveren voor hulp. Bepaal voor aanvang van het contact wat je doel is.

BELANGSTELLELENDE VRAGEN

Bij zorg over een leerling, kun je een aantal zaken in het gewone contact met ouders navragen. Bijvoorbeeld: Is de leerling al naar de dokter geweest? Wat is er gebeurd? Hoe gaat het thuis? Hoe beleeft de leerling de geboorte van het broertje? Etc. Dit zijn gewone belangstellende vragen, maar ze kunnen wel extra informatie geven waardoor je zorg blijft, groter wordt of verdwijnt. Let ook op de andere gezinsleden. Welk beeld heb je van de andere kinderen in het gezin, de andere ouder?

ZORGEN DELEN

Als je zorg hebt over een leerling, bespreek dat dan zo snel mogelijk met ouders. De meeste ouders willen hun kind helemaal niet mishandelen, maar door hun eigen problemen gebeurt het soms toch. Niets is zo vervelend voor ouders als zorgen die achter hun rug om worden besproken, zonder dat zij daar zelf in gekend zijn. Het is daarom belangrijk om je zorgen met ouders te delen, zodat ze hun verantwoordelijkheid kunnen nemen. Heb je direct contact met ouders, benoem dan wat je ziet. Voorkom dat er een lijst 'onbesproken zorgen' ligt, waardoor ouders zich afvragen waarom zij niet eerder op de hoogte zijn gesteld. Ouders zijn immers de belangrijkste gesprekspartners en informatiebron.

Wanneer je een vermoeden hebt van kindermishandeling kan het heel lastig lijken om met ouders in gesprek te gaan. Toch zal een dergelijk gesprek nodig zijn voor een juiste beeldvorming. In zo'n gesprek kan bijvoorbeeld blijken dat er iets anders aan de hand is. Het kan ook net het duwtje zijn dat ouders nodig hebben om hulp te gaan zoeken. En in situaties waarin ouders terughoudend, defensief of agressief reageren, heb je een reden te meer om je ernstige zorgen te maken. Daarnaast is het goed om jezelf de vraag te stellen: welke ouder vindt het nu vervelend dat iemand oog heeft voor zijn of haar kind? En houd rekening met het feit dat de leerling ook door iemand anders dan de ouders mishandeld kan worden. Probeer in het gesprek met ouders de zorgen die je hebt te delen door naast de ouder te gaan staan in plaats van tegenover de ouder.

WANNEER NIET GELIJK IN GESPREK GAAN MET OUDERS

Wanneer de veiligheid van de leerling in het geding is, wanneer je een ernstige vorm van mishandeling vermoedt, bij dreiging of agressie van ouders, wanneer ouders eerder een gesprek geweigerd hebben, wanneer ouders weigeren de nodige hulp te zoeken of dreigen hun kind van de instelling weg te halen of dreigen het contact te beëindigen, overleg dan de situatie eerst met de directeur en de IB-er. Afhankelijk van de gegeven informatie of omstandigheden kan eventueel met behulp van Veilig Thuis nagegaan worden of gespecialiseerde hulpverlening of de politie benaderd dient te worden om een veilige situatie voor een gesprek te creëren.

VOORBEREIDING VAN EEN GESPREK MET OUDERS

De zorg over de leerling kan van dien aard zijn dat een apart oudergesprek nodig is. Bedenk, voordat je hierover een afspraak maakt, in samenwerking met de IB-, wat het doel is van het gesprek, wie het gesprek met de ouders gaat voeren en wat je aan ouders vertelt als reden voor het gesprek. Bedenk ook of je het wenselijk of noodzakelijk vindt het gesprek samen met een collega te voeren en of het voor je eigen veiligheid nodig is dat een collega op de hoogte is van het gesprek en in de buurt is. Overweeg van te voren ook waar je het gesprek wilt houden, hoe laat, en of er opvang is voor de leerling en eventuele andere kinderen. En beslis of je met beide ouders afspreekt of met één ouder? Bedenk ook welke rol de leerling eventueel in het gesprek krijgt (zie bijlage 3 van deze meldcode).

IN GESPREK MET OUDERS

Besprek in het gesprek met ouders in ieder geval de zorg die je hebt over de leerling. Vertel feitelijk wat de zorgen zijn en vraag na of ouders deze zorg herkennen. Vertel ook wat goed gaat met de leerling. Houd bij het delen van de zorg rekening met mogelijke reacties van schrik, boosheid of verdriet en wees je ervan bewust dat dit doorgaans normale reacties zijn op een vervelende boodschap. Het is niet makkelijk voor ouders om te horen dat het op sommige gebieden niet goed gaat met hun kind. Voor sommige ouders is het gesprek een opluchting, omdat ze zich erkend voelen in de eigen zorg over hun kind. Kijk tijdens het gesprek wat het verhaal bij ouders losmaakt, hoe ze reageren en of ouders al hulp krijgen. Bepaal van tevoren welke hulp je als school aan ouders biedt en voor welke hulp andere instanties zijn.

TIPS VOOR HET GESPREK MET OUDERS

- Maak het doel van het gesprek duidelijk
- Omschrijf bij het delen van zorgen concreet wat je zorg is zonder het woord kindermishandeling te gebruiken
- Vertel de ouders wat er feitelijk is opgevallen aan de leerling
- Geef ook aan wat wel goed gaat met de leerling
- Vraag of ouders de genoemde concrete waarnemingen herkennen en hoe ze deze verklaren
- Vraag hoe ouders de leerling thuis beleven
- Respecteer de (ervarings-)deskundigheid van ouders m.b.t. hun kind
- Nodig de ouders uit om te praten door open vragen te stellen (wie, wat, waar, hoe, wanneer..)
- Praat vanuit jezelf (ik zie dat..)
- Wees eerlijk, nieuwsgierig en open, pas op voor vrijblijvendheid
- Vraag hoe ouders de geuite zorgen beleven
- Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast en geef de ouders een kopie
- Kies in het gesprek die invalshoek die aansluit bij de specifieke cultuur en gewoonten van een gezin
- Laat een kind niet tolken voor zijn ouders

- Doe geen toezeggingen die je niet waar kunt maken
- Ga na of er al hulp in het gezin is
- Als ouders zich dreigend uitlaten (wat uitzonderlijk is), benoem dat de ouder dreigt en stop het gesprek
- Wanneer de ouders helemaal opgaan in hun eigen emoties, haal de ouder dan terug naar het hier en nu, bijvoorbeeld door te vragen of er nog geld in de parkeermeter moet, of suiker of melk in de koffie

INLEIDENDE ZINNEN:

Wanneer je met ouders jouw zorg over hun kind wilt bespreken, kun je gebruik maken van “hulpzinnen”. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

- Ik wil met u praten over de verandering in het gedrag van
- Ik maak me zorgen over, omdat.....
- Er is een verandering ontstaan in de groep, sindsdien is

DE WERKELIJKE BOODSCHAP:

Vanuit het benoemen van feiten, kan die als volgt luiden:

- Mij valt op.... , het lijkt of.....
- Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk.....,
- is de laatste tijd wat stiller, ongeconcentreerder, rumoeriger, drukker, afwezig, verdrietiger, boos, geheimzinniger) en daar maak ik me zorgen over.
- heeft de laatste tijd wat moeite met andere kinderen, mij valt op...
- is de laatste tijd zo aanhankelijk en vraagt veel aandacht (heeft moeite met de regels) Hoe ervaart u dat zelf? ... Weet u misschien wat de oorzaak hiervan kan zijn?
- Hoe gaat het bij u thuis?
- Is er iets gaande in de omgeving van (vriendjes, op straat, familie)
- Het lijkt of gepest wordt (of uitgescholden/ bang/ straf krijgt/ klem zit/ gedwongen wordt/niet gelukkig is) en daar last van heeft, wat merkt u daarvan?

HET VERVOLG:

- Ik wil graag nog eens met u praten om te kijken of er verandering in het gedrag van heeft plaatsgevonden.

TOT SLOT

- Vraag de IB-er om advies of ondersteuning voor gespreksvoering met ouders
- Kijk of de IB-er met jou het gesprek wil oefenen
- In bijlage 7 staan tips over hoe je ouders vertelt dat je jouw zorg om hun kind bij Veilig Thuis meldt.

(Bron: Noord-Hollands protocol. Zorgsignalering en handelen bij kindermishandeling. Voor beroepskrachten die werken met kinderen tot 18 jaar en/of hun (aankomende) ouders, een uitgave van Bureau Jeugdzorg Noord-Holland. Juni 2007.)

Bijlage 7: Hoe vertel je ouders over melding bij Veilig Thuis?

In sommige situaties is een melding bij het Veilig Thuis nodig. Bij een open melding, waarin ouders op de hoogte worden gesteld dat jij de melder bent, horen de meeste ouders dat liever van jou dan van Veilig Thuis. Hierdoor komt het contact vanuit Veilig Thuis minder onverwachts, en hebben ouders niet het gevoel dat je achter hun rug om te werk bent gegaan. De mededeling aan ouders, dat je gaat melden, kan moeilijk zijn. Vaak gaat hier al een proces aan vooraf, zijn er één of meerdere gesprekken geweest en blijken ouders niet of onvoldoende ontvankelijk voor jouw bezorgdheid.

Melding bij Veilig Thuis vindt altijd plaats in overleg met de directeur, aandachtsfunctionaris en de IB-er van de school. De directeur gaat de feitelijke melding doen. Bij die melding dienen ook de vervolgstappen die de school onderneemt besproken te worden.

HET GESPREK MET DE OUDER(S) OVER DE MELDING BIJ VEILIG THUIS

- Neem de tijd voor het gesprek, wees serieus en laat merken dat je bezorgd bent over hun kind
- Vat jouw zorg, waarbij je denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling zo concreet mogelijk samen voor de ouders
- Noem ook, indien van toepassing, kort de gesprekken en stappen die je reeds met ouders doorlopen hebt
- Stel ouders op de hoogte dat je jouw zorg over hun kind waarbij je het vermoeden hebt van kindermishandeling gaat melden bij Veilig Thuis, vraag geen toestemming
- Leg duidelijk uit dat je merkt dat ouders niet dezelfde zorg of oplossing delen als jij (de school) of dat je het nodig vindt dat gespecialiseerde mensen de zorgwekkende situatie onderzoeken
- Vertel ouders dat je je zodanig (ernstig) zorgen maakt, dat het jouw verantwoordelijkheid is om daarbij de hulp van Veilig Thuis in te schakelen
- Beschrijf Veilig Thuis als een instelling waar iedereen die zich zorgen maakt over kinderen en denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling terecht kan
- Vertel dat je het aan Veilig Thuis overlaat om verder in gesprek te gaan over de zorgen
- Voer het gesprek eventueel samen met deaandachtsfunctionaris, IB-er, directeur of een andere collega uit het team.

VOORBEELDZINNEN:

In het gesprek over de melding bij Veilig Thuis kun je gebruik maken van één van de volgende hulpzinnen. Kies een zin die past bij de situatie. Let op, het zijn voorbeeldzinnen. Elke situatie is anders. Het ondersteuningsteam, of Veilig Thuis kan meedenken in de aanpak van een gesprek.

- Ik denk dat het goed is wanneer u met Veilig Thuis verder gaat praten over de zorg die u en ik hebben over Veilig Thuis is gespecialiseerd in het onderzoeken van (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling.
- In mijn werk als (vul je beroep in) is het mijn taak te letten op het welzijn van de kinderen. Ik (of de school) maak me zodanig zorgen om, dat ik dit ga melden bij Veilig Thuis. Omdat ik me kan voorstellen dat dit geen prettige boodschap voor u is, vertel ik het zelf aan u, in plaats van dat u het van een medewerker van Veilig Thuis hoort.
- Ik (evt. ..en mijn collega's) maak me zorgen over en heb daarbij een vermoeden van ... (vul in: mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik). Vandaar dat ik (wij) onze zorg over ga(an) melden bij Veilig Thuis zodat zij vanuit hun specifieke deskundigheid en bevoegdheden de zorgwekkende situatie kunnen onderzoeken.
- Ik begrijp dat deze mededeling naar voor u is, maar het is mijn verantwoordelijkheid vanuit mijn werk om (ernstige) zorgen met ouders te delen. Wanneer (vul in....deze zorg niet gedeeld wordt; ...geen passende hulp gevonden wordt; ... specifiek onderzoek nodig is), is het mijn taak de hulp van Veilig Thuis in te schakelen. Ik doorloop deze stappen volgens een protocol, dat wij als school/schoolbestuur in werking stellen wanneer we (vul in ...zorg hebben over een leerling; (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling signaleren.
- Na het benoemen van signalen, gesprekken en stappen: De signalen zijn nog steeds aanwezig, helaas hoort dat vaak bij kinderen die mishandeld zijn of worden. Vandaar dat we melden bij Veilig Thuis.

Bron: Noord-Hollands protocol. Zorgsignalering en handelen bij kindermishandeling. Voor beroepskrachten die werken met kinderen tot 18 jaar en/of hun (aankomende) ouders, een uitgave van Bureau Jeugdzorg Noord-Holland. Juni 2007.

Bijlage 8: Signaleringslijst Kindermishandeling 4-12 jaar

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waarvan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

DE SIGNALEN

Lichamelijk welzijn:

- Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- Groeiachterstand
- Te dik
- Slecht onderhouden gebit
- Regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- Oververmoeid
- Vaak ziek
- Ziektes herstellen slecht
- Kind is hongerig
- Eetstoornissen
- Achterblijvende motoriek
- Niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind, algemeen:

- Timide, depressief
- Weinig spontaan
- Passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- Apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- Labiel
- Erg nerveus
- Hyperactief
- Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- Negatief lichaamsbeeld
- Agressief, vernielzucht
- Overmatige masturbatie

Gedrag tegenover andere kinderen:

- Agressief
- Speelt weinig met andere kinderen

- Wantrouwend
- Niet geliefd bij andere kinderen

Gedrag tegenover ouders:

- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

Gedrag tegenover andere volwassenen:

- Angst om zich uit te kleden
- Angst voor lichamelijk onderzoek
- Verstijft bij lichamelijk contact
- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Agressief
- Overdreven aanhankelijk
- Wantrouwend
- Vermijdt oogcontact

Overig gedrag:

- Plotselinge gedragsverandering
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- Slechte leerprestaties
- Rondhangen na school
- Taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder:

- Onverschillig over het welzijn van het kind
- Laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- Troost het kind niet
- Geeft aan het niet meer aan te kunnen
- Is verslaafd
- Is ernstig (psychisch) ziek
- Kleedt het kind te warm of te koud aan
- Zegt regelmatig afspraken af
- Houdt het kind vaak thuis van school
- Heeft irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie:

- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen

- Sociaal isolement
- Alleenstaande ouder
- Partnermishandeling
- Gezin verhuist regelmatig
- Slechte algehele hygiëne

SIGNALLEN SPECIFIEK VOOR SEKSUEEL MISBRUIK

Lichamelijk welzijn:

- Verwondingen aan geslachtsorganen
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina of anus
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Problemen bij plassen
- Urineweginfecties
- Seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind:

- Drukt benen tegen elkaar bij lopen
- Afkeer van lichamelijk contact
- Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

Bijlage 9 Format Stappenplan Meldcode Kindermishandeling en huislijk geweld.

Algemene gegevens	
Naam kind, geb datum Groep Naam ouders /voogd Naam melder Datum Melding	

Stap 1 Welke signalen worden waargenomen
Genoteerd door: Datum: Paraaf:
Wat zie en hoor je?

Stap 2 Advies IB/Vertrouwenspersoon/ Veilig Thuis
Genoteerd door: Datum: Paraaf:
Wie is geadviseerd en wat was het advies

Stap 3 In gesprek met client / ouders /kind
Gesprek gevoerd door: Datum: Paraaf:
Noteer kort het gesprek

Stap 4 Afweging aard / ernst van huislijk geweld / kindermishandeling

Genoteerd door:

Datum:

Paraaf:

Betrokkenen

Stap 5 Beslissen

Genoteerd door:

Datum:

Par:

1. Zelf hulp organiseren:

2. Melden

Stap 6 Volgen / Afsluiten

Genoteerd door:

Datum:

Par:

Welke vervolgspraken zijn gemaakt?